

Protocol

dalla seduta dil cussegl da vischnaunca,
venderdis, ils 24 d'uoost 2012, dallas 20¹⁵ – 23⁰⁵ uras
el Center sursilvan d'agricultura a Salaplauna

Presidi: Rita Huonder-Tenner

Actuar: Ervin Maissen

Presents:

a) Cussegl	Clemens Berther
Heinrich Berther
Robert Cajacob
Bernadetta Caminada-Mühlebach
Giusep Columberg
Victor Flepp
Martina Gienal-Caviezel	Pius Huonder
Rita Huonder-Tenner
Jordana Lozza-Desax
Pirmin Lozza
Flavio Murer
Alfred Spescha
b) Suprastonza
communala	Dumeni Columberg
Madlen Deflorin-Spescha
Cecilia Maissen-Desax	Iso Mazzetta
Roger Tuor
c) Canzlist
communal	Andri Hendry	
d) Referent	Rico Tuor	
e) Perstgisas	Emerita Flepp-Degonda	Avat Vigeli Monn
f) Hosps	6 personas	

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

“Jeu beneventel vus a nossa ventganovavla seduta dil cussegl da vischnaunca dalla perioda d’uffeci 2009/12. Entochen oz han 9 cussegliers e cusseglieras inoltrau lur demissiun sin la fin dalla perioda d’uffeci 2009/2012. Jeu sperel che la cumissiun preparatoria per las elecziuns communalas vegn gia ussa activa e fa tut il pusseivel per anflar bunas candidatas e buns candidats. Sch’il cussegl da vischnaunca duei exister vinavon, nua che tuts interess da vischins e vischinas vegnan representai, duvrein nus buna glied ord differentas spartas ch’ein promts da s’engaschar per il bienstar da nossa vischnaunca. Giuvens e vegls duessen star a disposiziun, quei fructifichescha ed activescha la politica communal.

Era Sedrun Mustér Turissem dat aunc adina da patertgar a mi. Co sa in’organisaziun da tala muntada per nossa regiun e tonta pussonza insumma funcziunar ed exister senza haver in ferm tgamun? Ina situaziun insupportabla e malcontenteivla. Cheu eis ei d’anflar beinspert ina sligiazion corrispudenta. Il turissem en general sesanfla ell’entira Svizra actualmein en ina situaziun precara. Perquei eisi cunzun en ina regiun muntagnarda sco la Surselva da trer a nez tut il potenzial ch’ei avon maun per aschia saver surmuntar quei grev temps da crisa. Quei ei denton mo pusseivel sche tuttas persunas tilan vid il medem sughet ed anflan comunablamein sligiazions. Tut igl auter fuss buca responsabel. SMT duei e sto puspei saver seconcentrar e s’engaschar cumpleinamein sin la lavur operativa ed aschia era sin la preschientscha anoviar. Premissa per che quei funcziuni ei denton ch’ils problems interns vegnan finalmein sligiai e quei ton pli spert.

Finalmein ha il Cussegl federal dau las directivas pertuccont las secundas habitaziuns. Tenor il cusseglier gurvernativ Trachsel ei l’ordinaziun relaschada entras il Cussegl federal la megliera pussevla per il Grischun. Mo nus stuein vegnir innovativs e mirar da far il meglier ordlunder. Magari vegnan ins creativs pér en la miseria.

Entras las habitaziuns secundaras ei la hotelaria era vegnida negligida ils davos decennis. In ver liug turistic sto saver disponer d’ina buna e sauna hotelaria. Hoteliers teni la dira ed investei en il futur.

Vulein nus haver success el futur cun nossa vischnaunca turistica, lu eisi impurtont che nossa giuventetgna sespecialiseschi era en quella sparta. Ils hosps che visetan nus vulan sentir il puls regiunal, las specialitads, la cultura, la natira e nies lungatg. Ils luvriers jasters ein bein d’enorma impurtonza, mo san buca adina declarar al hosp cun anim ed ardiment nies viver, nossa viarva e nies destin.

Mortoris:

Cun in bien patratg lein nus seregurdar dils defuncts, Roman Carigiet oriunds da Sumvitg, naschius ils 5 d’uost 1956 e morts ils 24 da zercladur 2012; Rosina Lozza-Foppa d’Acletta, naschida ils 21 d’uost 1933 e morta ils 7 d’uost 2012; Sebastian Stiefenhofer-Desax da Segnas, naschius ils 17 d’avrel 1917 e morts ils 2 d’uost 2012.

Placi Genelin-Foppa d’Acletta naschius ils 18 d’uost 1930 e morts ils 22 da fenadur 2012 ha surviu a nossa vischnaunca durant 12 onns sco gerau. Plinavon ei el s’engaschaus durant biars onns en differentas organisaziuns ed instituziuns purilas da nossa vischnaunca. Sur fossa admettein nus ad el in grond engraziament per il prestau en favur dil generaleesser.

Ils 27 da fenadur 2012 ei morts a Trun Sur Gion Martin Pelican. El ei naschius ils 30 da november 1930 a Vrin. La matura ha el fatg a Mustér e giu la messa nuviala igl onn 1955. El ei staus vicari ils onns 1956-1959 a Mustér, silsuenter eis el serendus a Ruma per studegiar vinavon. El ha scret e translatau bia per la bibla e la messa. Sur Pelican fuva per las novas fuormas dil concil per exempel messas da giuventetgna cun musica e.a.v. Ils defuncts ruaussien en pasch.”

- Tractandas:*
1. Protocol nr. 28-2009/2012
 2. Parc Adula: Presentaziun dil concept, Rico Tuor
 3. Credit per la sanaziun dil parcadi Centrum (messadi nr. 46-2009/2012)
 4. Plan da finanzas 2013 - 2017 (messadi nr. 47-2009/2012)
 5. Postulat pertuccont erecziun d'in cundrez da setener naven da sisum Via Cons entochen passadi davos scola Cons: Posiziun dalla suprastanza communal (P 6-2009/2012)
 6. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Cussegl da vischnaunca 29-2009/2012
Seduta dils 24 d'ust 2012

1. Protocol nr. 28-2009/2012

Protocol nr. 28-2009/2012

Il protocol ei vegnius tarmess tier per posiziun. Enteifer ils 5 dis fixai ei vegniu inoltrau neginas objecziuns.

Il protocol nr. 28-2009/2012 dalla seduta dils 22 da zercladur 2012 vegn approbaus senza opposiziun.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

2. Parc Adula: Presentaziun dil concept, Rico Tuor

Rico Tuor, collaboratur Parc Adula

Rico Tuor ei collaboratur dil project Parc Adula. El ei engaschus en piazza dad 80% ed ei sco meinaproject responsabels pil svilup regional. Siu post da lavur sesanfla a Curaglia.

Rico Tuor informescha davart las finamiras dil Parc Adula, sco era davart il perimiter da quel e las differentas zonas da protecziun. Cun excepziun dalla zona centrala duein las restricziuns esser minimalas. Tenor program duei il suveran (pievel) saver decider igl onn 2015 davart il project. Tenor lescha stuess quella decisiun denton vegnir prida sil pli tard igl onn 2018. Tuts ein dil meini ch'ins duessi dar avunda temps per orientar ils pertuccai ed evtl. era decider pli tard. Ei existess era la pussevividad da menar in onn d'emprova avon che schar decider il pievel.

Il parc munta ina gronda schanza per las regiuns involvidas e dat la pussevividad da seposiziunar cun products e projects da cuminonza. Il parc fuorma denton mo la plattafuorma. Ils projects ston vegnir sviluppai dallas vischnauncas resp. dalla personas che vivan ella regiun. Gia oz stat a disposiziun al Parc Adula annualmein ina mudesta summa da frs. 300'000.- entochen frs. 350'000.-- per sustener projects ni products che derivan dallas regiuns pertuccadas. Las folias dil referat da Rico Tuor vegnan aschuntadas a quest protocol.

Discussiun

Gerau Iso Mazzetta

Il parc sa esser ina schanza per arver ils cunfins denter las vischnauncas mo era denter ils cantuns. Tgei pretenda il parc pertuccont l'infrastructura? Tgei muntada han ils portals tier il parc e nua sesanflan quels? Tgei activitads sustegn il parc cun la summa che stat a disposiziun?

Cussegliaer Heinrich Berther

Ina collaboraziun surregionala da beneventar. Mustér sco center sub-regional para dad esser predestinaus da metter a disposiziun l'infrastructura ch'in portal al parc basegna. En mintga cass eis ei necessari che la populaziun sappi decider davart quella fatschenta. Malgrad il spért regional ch'il project Parc Adula ensiara, fuss ei mintgaton pli prudent d'impunder ils mieds finansials a favur dall'economia che a favur da projects che setschantan cul temps en truchet.

Il turissem munta la petga principala per la regiun. Leu eis ei impurtont ch'ins sappi reunir tuttas forzas enteifer la regiun a favur dalla populaziun. Schegie ch'il project Parc Adula ha endrizzau treis biros decentralas, ei la structura tuttina fetg centrala. Quei fatg stuess pil futur vegnir meglieraus.

Rico Tuor

Las vischnauncas decidan, schebein ellas vulan far part dil Parc Adula. Actualmein sesanflan ins en la fasa da realisaziun. Al project separticipeschun tschun regiuns ord ils cantuns Grischun e Tessin. Igl uffeci federal pigl ambient BAFU ei fetg aviarts per sligiazions che tegnan quen allas particularitads regiunalas. Sco gia menziunau duei il Parc Adula porscher la plattafuorma, ils projects resp. ils products ston vegnir dad instituziuns localas e dallas vischnauncas pertuccadas.

Cusseglia Pirmin Lozza

La damonda tgei che Mustér sappi contribuir al parc, resp. tgei ch'il parc porti alla vischnaunca da Mustér ei aunc buca vegnida rispundida.

Rico Tuor

Il parc persuls mida nuot. Il parc sa mo gidar da sviluppar comunablamein products e projects sut in tetg.

Cusseglia Clemens Berther

Ils catschadurs ein stai fetg resalvai enviers il niev parc. Rico Tuor muossa in fin sentiment enviers quels basegns, sco era ils basegns dils vischins. Perquei duess ins dar la schanza cun sustener la lavur da preparar e presentar il project Parc Adula. Igl ei perquei necessari da tedlar ils arguments per ch'ins sappi giudicar e decider.

Cusseglia Victor Flepp

La finamira dil parc duei esser ina schanza per promover il turrismet e l'economia per cheutras crear ulteriuras plazzas da lavur cun valurs restontas.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

3. Credit per la sanaziun dil parcadi Centrum (messadi nr. 46-2009/2012)

Gerau Iso Mazzetta

Per in vitg turistic ei la cumparsa in punct essenzial. Biars loghens sepresentan tuttina, perquei eis ei indispensabel da dar ina cunterpeisa. Il maletg empalont mo era il memorandum fixeschan certas finamiras e vulan d'ina vart meglierar la cumparsa cun investiziuns, da l'otra vart mantener las atgnadads ch'ei impurtontas pil Vitg, sco era per la vischnaunca.

Ina gronda part dil project ei vegnida descreta el messadi. Ina particularitad sper la sanaziun totala dil parcadi ei la realisaziun d'ina piazza cun in punct d'informaziun e cun la pusseivladad per hosps da spitgar al pei dalla claustra. Las plantas duein scaffir in'allea verda denter la via ed il parcadi ed envidar il hosp ch'arriva a Mustér da sefarmar e guder nies ambient. Egl ost dil parcadi vegn la claustra a realisar enzacons parcadis a favur dalla Casa Sontget. El medem mument duei il baghetg per las tualettas e la rimnada da rufids vegnir adattaus alla situaziun nova.

Debatta d'entrada

Cusseglhier Robert Cajacob

Dapi tschun onns discuora la vischnaunca da spargnar. Schegie ch'il basegns per ina remedura ei daus, ston ins sedumandar, sch'ina tala investiziun per la sanaziun d'in parcadi ei giustificada. Il manteniment dallas vias, cun cuvridas ch'ei en in miserabel stan, fuss pli che necessaris. Il parcadi sco el sepresenta ei franc buca bials. Denton dess ei pli impurtonts projects che d'investar per quel frs. 446'000.--.

Cusseglhier Heinrich Berther

La situaziun finanziaria dalla vischnaunca pretenda d'agir spargniusamein cun ils mieds financials. Ins sto esser moderaus cun adattar taxas e contribuziuns. Il project cuntegn denton in per aspects plascheivels cun la piazza da spetga ed in suttetg, ina megliera informaziun, in augment dalla segirtad pils pedunzs ed ina migliur digl access alla claustra. En mintga cass eis ei necessari da tener en egl la situaziun finanziaria.

Gerau Iso Mazzetta

La vischnaunca vul migliorar la cumparsa dil vitg. Quei aspect ei denton mo grev da realisar, cunquei che la vischnaunca ei dependenta da proprietaris privats da terren che vulan buca metter a disposiziun quel. En in secund cass ei la situaziun vegnida bloccada entras ina decisiun dalla dertgira che ha scumandau da disponer davart ina parcella entochen che la situaziun giuridica seigi purificada. La suprastonza communal ha ponderau sulettamein vid las taxas da parcar che ston cuvierer ils cuosts dallas investiziuns. Quellas ein da pagar da quels che fan diever.

La suprastonza communal ha tutta capientscha per la situaziun finanziaria. Era en talas situaziuns drova ei investiziuns. La vischnaunca da Scuol cun meins habitonts e dubel deivets investescha el proxim temps 10 milliuns francs en la cumparsa dil vitg e dil bogh.

Enviers il diember actual dat ei ina reducziun da quater parcadis per autos da persunas. Ils parcadis che stattan oz a disposiziun alla claustra cumpensescha ella cun quater novs giudapeis dalla Casa Sontget. Oz existan dus parcadis per cars. Il project preveda quater, aschia ch'il diember da parcadis resta tuttina sco oz.

President communal

In augment dall'attractivitat dil Vitg ei indispensabla, sch'ins vul haver success egl avegnir. Entras la cumbinaziun dalla sanaziun dil parcadi cun la sanaziun dalla via dat ei impurtontas sinergias. Da l'otra vart se presenta igl aspect finanziel. La suprastanza communal ha giavischau ch'il pievel sappi decider separadamein davart la sanaziun dalla Via Sursilavana – ina fatschenta fetg urgenta – e la sanaziun dil parcadi. Ils davos onns ha la vischnaunca investau impurtontas summas els vischinadis. Ord quella vesta ei l'investiziun proponida per augmentar l'attractiun dil center giustificada.

A vesta che sulettamein la nova cuvrida custass frs. 120'000.--, eis ei responsabel d'investar in importo pli grond che gida essenzialmein a meglierar la cumparsa dil Vitg. Ils panzieris concernent las finanzas ein denton giustificai.

Cusseglia Pirmin Lozza

Cons parcadis dat ei? Tgei diember da parcadis stat a disposiziun oz? Tenor la visualisaziun vegnan ils autos parcai da niev encunter la via principala. Cun dus pass ein ils affons sin via. Las plantas caschunan in tschuat feglia che sto vegnir allontanada. Plinavon prendan ellas la vesta sin la claustra.

Cusseglia Clemens Berther

Capescha las ponderaziuns giustificadas en connex cun la situaziun finanziaria. Denton eis ei impurtont da buca bloccar investiziuns necessarias. La situaziun per sanar vias ei semigliurada considerablamein cun la decisiun davart la meglieraziun funsila. Differentas vias duessen aschia era saver vegnir sanadas cun sustegn dil stadi. L'investiziun proponida fa senn e dat il dretg maletg all'entschatta da nies Vitg.

Cusseglia Martina Gienal

La cumbinaziun dalla sanaziun dil parcadi cun la sanaziun dalla via fa senn. Tuttina para la versiun proponida dad esser ina versiun da luxus che sto ord motivs financials vegnir optimada. Ils vischins spetgan ch'il pei da taglia vegni sbassaus. Perquei eis ei necessari d'anflar ina varianta pli semplia.

Gerard Iso Mazzetta

Il project pil parcadi ei vegnius discussiunau cun la polizia stradala e cugl uffeci da construcziun bassa. Ch'ils autos miran da niev encunter la via cantunala ei seresultau dallas pretensiuns davart dil cantun. La damonda dallas plantas ei vegnida discurreta cun la claustra. Sin siu giavisch han ins previu plantas miez aultas. Quellas lubeschjan la vesta sin la claustra e la pusseivladad da parcar senza impediments. La feglia che croda per tiara ei in aspect. Las plantas fan denton ina cumparsa naturala e meins sterila.

Ina varianta pli semplia ei adina pusseivla. Igl ei denton da quintar che la part che vegn buca realisada croda, pertgei igl ei grev d'inziar pli tard ina tala completaziun. Ei fuss donn da buca realisar igl entir project per motivs financials. Cun quell'investiziun eis ei pusseivel d'augmentar la qualitat e l'attractivitat dil Vitg e da concuorer cun nos concurrents d'ordeifer.

Cusseglier Robert Cajacob

Il pei da taglia ei era in aspect che sa influenzar l'attrativitad d'ina vischnaunca. Cheu va ei buca mo per sanar in parcadi, mobein per sularar quel. Il pievel vegn a decider davart quella fatschenta mo el rom dil referendum facultativ. En quei senn havess ins untgi indirectamein ina decisiun dil pievel. Il cussegl da vischnaunca ha gia decidiu dacuort davart in ault credit per parcadis. A vesta dil pei da taglia da 120% para in niev credit per parcadis en quella dimensiun in ault prezi.

Gerau Iso Mazzetta

Oz dispona il parcadi Centrum da 34 parcadis per autos da personas e dus parcadis per carrs. Niev existan 30 parcadis per autos da personas e quater parcadis per carrs. Oz astga la claustra far diever da 4 parcadis. Quels vegnan libers a favur dalla publicitad, cunquei che la claustra construescha agens parcadis en la vischinonza dalla Casa Sontget.

Aschinavon ch'ins vul mantener il concept cun las plontas, eis ei era necessari da midar il concept pil parcadi. Cun ina sanaziun dalla cuvrada savess ins buca plantar las plontas sco previu.

Cusseglier Giusep Columberg

Pertgei ein ils cuosts per quei parcadi aschi aults?

Cusseglier Alfred Spescha

Il project presentau fa veramein ina biala cumparsa, ei denton in cert luxus. Cons parcadis vegnan affittai sur onn e cons restan aunc als hosps?

Gerau Iso Mazzetta

La claustra construescha ses parcadis sin agen quen. Cuosts supplementars sedattan entras il mir da sustegn che sto vegnir construius encunter la scarpa, perquei ch'il parcadi vegn slargaus. Il plaz ei previus da cuvierer cun sulada, cun il suttetg, las plontas ed il drenadi pil plaz.

La vischnaunca ha affittau negins parcadis fixs. Quater stattan a disposiziun alla claustra. Entgins vegnan occupai parzialmein entras personas che han il dretg da parcar. Quels ein denton buca reservai per quellas personas.

President communal

La discussiun davart entrar en la fatschenta ei aunc buca terminada. Aschinavon ch'il cussegl decida da buca entrar, ei la fatschenta bloccada per silmeins in onn. Sch'il cussegl decida d'entrar, ha el la puseivladad da far modificaziuns ni da remetter il project alla suprastanza per surluvrar.

Cussegliera Martina Gienal

La suprastanza communal scriva ch'ei setracti d'ina finanziaziun speciala. Vala quella mo per ils parcadis? Da tgei summa dispona la vischnaunca actualmein per la finanziaziun speciala?

President communal

Tier la finanziaziun dil parcadis setracta ei d'ina finanziaziun speciala. Quella vala sulettamein pigl intent fixau. A liunga vesta stuessen las entradas cuvierer las expensas. Tiel cto. d'ulivaziun pils parcadis stat actualmein a disposiziun la summa da frs. 77'000.--.

Cussegliera Bernadetta Caminada

Mo dalla bellezza eis ei grev da survivor. Quell'investiziun sesanfla memia lunsch naven dil center. Mo pils hosps para quell'investiziun memia aulta.

Decissiu

Il cussegl da vischnaunca desista da far ina proposta, aschia ch'igl ei automaticamein decidiu d'entrar e tractar la fatschenta.

Discussiun da detagl

Cusseglier Giusep Columberg

La necessitad da far enzatgei ei dada. Tgei lavurs vegnan cumbinadas cun la sanaziun dalla via? Da tgei savess ins desister el mument e realisar pli tard senza pli aults cuosts? Eis ei buca in cert prighel ch'ins scaffescha in liug da pic nic, ferton ch'ils hosps vegnan buca el Vitg per far lur fatschentas e consumar en las ustrias. El havess bugen spitgau in'otra sligiaziun pertuccont l'embellaziun. San ins dir per con che la summa dil project savess vegnir reducida?

Cusseglier Flavio Murer

Actualmeins basegna la vischnaunca denter frs. 24'000.-- e frs. 25'000.-- per amortisar las investiziuns els parcadis. A vesta dall'investiziun prevdia s'augmentass il basegns annual per quei intent sin frs. 60'000.-- entochen frs. 70'000.--, aschia ch'ei vonza buca bia sil conto d'ulivaziun. Per saver ulivar quella summa stuess ins augmentar considerablameins las entradas ord taxas da parcar. Enteifer cuort temps vegness ins a stuer ulivar quella posiziun cun auters mieds.

Cusseglier Giusep Columberg

Aschinavon ch'ins sa buca dir per tgei summa ch'il project savess vegnir optimaus, duess ins dar anavos la fatschenta alla suprastanza per surluvrar ella.

Gerau Iso Mazzetta

Sulettameins per la sanaziun dalla cuvrida stuess ins quintar cun cuosts da frs. 120'000.--. Igl ei denton grev da dir per con che la summa savess vegnir reducida. A vesta ch'il project vegn realisau per primavera proxima, ha ei denton temps da surluvrar il project.

Cusseglier Robert Cajacob

Ad el para la tractaziun da quella fatschenta empau in giug denter cussegl e suprastanza communal. Ins giavischa che las propostas vegnan dil cussegl da vischnaunca, denton senza vegnir pli concrets.

President communal

Il cussegl da vischnaunca ha decidiu d'entrar e tractar la fatschenta. Igl ei grev d'improvisar tgei posiziuns che san vegnir reducidas. La suprastanza communal sa denton prender anavos la fatschenta e reponderar entochen la proxima seduta ina varianta intermediara.

Cusseglier Giusep Columberg

Propona da returnar la fatschenta alla suprastanza communal cun l'incarica da surluvrar il project aschi spert sco pusseivel, aschia ch'ins sappi cumbinar la correctura dils parcadis cun la sanaziun dalla via.

Decisiun

Cun 13 encunter 0 vuschs decida il cussegl da vischnaunca da remetter la fatschenta alla suprastanza communal cun l'incarica da reponderar il project e da presentar ina varianta pli mudesta.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

4. Plan da finanzas 2013 - 2017 (messadi nr. 47-2009/2012)

President communal

Il plan da finanzas ei in ritual annual denton buca meins impurtont. Cul program d'activitad ha il cussegl da vischnaunca fixau las directivas, denter auter era quella da limitar las investiziuns sin annualmein dus milliuns francs. A vesta che la fatschenta davart il parcadi ei vegnida remessa, ei la posiziun pertuccont las investiziuns digl onn proxim malguessa. El rom dil preventiv sa quella summa denton vegnir fixada definitivamein. Malgrad tuttas stentas dad haver cefras exactas ei la situaziun sin differentes secturs buca clara. Las consequenzas finanziales dalla revisiun dalla lescha da scola ein aunc buca claras. Malsegirtads dat ei era sil sector dall'energia ed igl ei necessari dad esser precauts pertuccont l'infrastructura.

Sin giavisch dil cussegl dat il canzlist ina survesta dallas cefras indicativas ch'ei d'observar en connex cun la politica da finanzas dalla vischnaunca.

Andri Hendry, canzlist communal

A basa d'ina presentaziun da power-point dat el ina detagliada survesta davart las posiziuns che meinan allas cefras indicativas necessarias per in tenercasa finzial equilibrau. Interessant ei il svilup dils emprests sco era dils tscheins. Omiduas posiziuns ein semigliuradas el decuors dils davos onns, aschia ch'igl ei stau pusseivel da reducir ils emprests da strusch 19 a 15.3 milliuns francs. El medem mument ein ils tscheins pils emprests sereduci da 600'000.-- a 330'000.-- francs. Aschinavon che la vischnaunca vegn da tener a mistregn las investiziuns, sco era las ulteriuras expensas, fuss ei pusseivel da reducir vinavon ils deivets. Quei fatg vegn facilitaus cheutras, che la vischnaunca sa refinanziar ils emprests per cundiziuns fetg favoreivlas.

En cumparegliaziun cun las ulteriuras vischnauncas da nies cantun sesanfla la vischnaunca da Mustér en ina situaziun buca aschi favoreivla.

Ils canzlist ha documentau sias cefras sin differentas tabellas, las qualas vegnan repartidas als commembers dil cussegl da vischnaunca.

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Il cussegl ei obligaus da tractar il plan da finanzas, aschia ch'ei dat negina debatta d'entrada.

Debatta generala

Cusseglier Victor Flepp, president dalla cumissiun da gestiun

Igl ei buca sempel da mantener la survesta finziala, ton pli che la direcziun sa semidar tenor las decisiuns che vegnan lu pridas culs singuls projects. Differentas posiziuns han stuiu vegnir francadas, schegie che las cundiziuns da rama ein per part aunc buca claras. Quei ei era la difficultad dil plan da finanzas che mira sur tschun onns el futur e ch'ensiara aschia era in tschuat damondas aviartas. La cumissiun da gestiun desista dad ulteriuras objecziuns e recamonda al cussegl da vischnaunca da prender enconuschientscha dil plan da finanzas e dil program d'investiziun.

Discussiun en detagl

Program d'investiziun

Sparta 4, sanadad

Cusseglier Heinrich Berther

Co se presenta la situaziun dil spital regiunal el futur? Il cantun fa el rom dalla finanziaziun gronda pressiu sin ils spitals regiunals. El spetga pli bia solidaritad dalla populaziun enviers il spital sursilvan. Enconuschentamein porscha quel sin differents secturs ina fetg buna medischina che vegn era apprezzada da persunas d'ordeifer. L'indemnisaziun tenor pauschalas vegn aunc a pretender dubla atenziun dils spitals regiunals. La tendenza enviers ina medischina differenziada savess esser la conseguenza da quei agir.

Co se presenta il project vegliadetgna sco schanza? Ei quei project aunc actuals? En tgei direcziun sespleiga il project? Dat ei evtl. interessents privats ch'ei promts d'investar? En mintga cass stuess la cumissiun vegnir ad ina conclusiun.

Geraua Cecilia Maissen

Il project vegliadetgna sco schanza ei aunc buca vegnius sistius. La suprastanza communal vegn en ina dallas proximas sedutas a sefatschentar da quella fatschenta. En mintga cass savess ei esser interessant da surschar quei project ad investurs privats. La vischnaunca dispona il mument buca dils mieds finansials per saver realisar sezza in tal project. A vesta che la vegliadetgna dalla populaziun s'augmenta cuntinuadamein, va il trend en la direcziun da crear habitaziuns per attempai cun accumpignament tenor basegns.

A vesta dalla nova finanziaziun pils spitals ei la situaziun futura sin quei sector aunc empau malguessa. Denton vegnan quellas cundiziuns da rama fixadas entras Confederaziun e Cantun ed ils delegai han strusch ina pusseivladad d'influenzar grond quellas cundiziuns da rama.

Cto. 623.501.10, parcadi sutterranean casa da tgira

Cusseglier Alfred Spescha

Co se presenta igl interess davart affittar ils parcadis che vegnan construi en cumbinaziun cun la casa da tgira?

President communal

Sche cusseglier Flavio Murer sa s'accordar, savess ins gest era risponder sia damonda previda sut tractanda 6. Il cussegl da vischnaunca ha concediu in credit da 480'000 francs (senza la carischia) per ereger 15 parcadis sutterranean ella Casa da tgira Sursassiala. Quels parcadis restan proprietad dalla vischnaunca. Igl ei buca previu da vender els ni da surschar els all'interressenza privata en dretg da baghegiar ni da condomini.

Sin fundament dallas midadas sfurzadas dil project eis ei pusseivel d'ereger mo 13 parcadis. La construcziun spira dil baghetg ei finida. Il diever da quels parcadis sa denton succeder per el mument che l'engrondaziun e sanaziun totala dalla Casa da tgira Sursassiala ei finida.

Las lavurs s'avonzan pli u meins tenor program. Ins sa quintar da saver retrer la casa el decuors dils emprems meins digl onn 2014. Las contribuziuns cantunalas ein segiradas. El medem mument stattan era ils parcadis a disposiziun. Igl ei previu da far la secunda mesadad digl onn 2013 ina publicaziun uffiziala per che vischins e vischinas interessai hagian

la pusseivladad da s'annunziar. Il prezi d'affittaziun sto cuvierer ils cuosts dalla vischnaunca, q.v.d. tscheinsir il capital investau e lubir ina amortisaziun raschuneivla dall'investiziun. Ils cuosts per quell'invsetiziun vegnan amortaisai sur la facultad finanziaria.

Cto. 830.501.02, senda Chischliun-Scaletta

Cusseglier Pirmin Lozza

Co sepresenta la realisaziun dalla senda Chischliun, resp. dil sutpassadi dalla Viafier retica?

Gerau Iso Mazzetta

Igl uffeci federal pil traffic public ha fixau il termin per sliagar ils surpassadis da viafier sigl onn 2014. Il project ei en lavur ed el decuors digl unviern proxim vegn quel presentaus al cussegl da vischnaunca.

Decisiun

Cun 13 encunter 0 vuschs pren il cussegl da vischnaunca enconuschientscha dil plan rullont da finanzas 2013 - 2017.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Cussegl da vischnaunca 29-2009/2012
Seduta dils 24 d'ust 2012

5. Postulat pertuccont erecziun d'in cundrez da setener naven da sisum Via Cons entochen passadi davos scola Cons: Posiziun dalla suprastanza communal (P 6-2009/2012)

Gerau Iso Mazzetta

La suprastanza communal ha priu posiziun a scret sin il postulat da cussegliera Martina Gienal. Il tschabergal vegn realisau el rom dil preventiv sin igl unviern proxim, aschilunsch che quei ei tecnicamein pusseivel.

Cussegliera Martina Gienal

Ei satisfatga dalla risposta dalla suprastanza communal.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

6. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

President communal

Informescha davart in tschuppel fatschentas actualas. Sin fundament dil conclus dil cussegl da vischnaunca ei in expert vegnius incaricaus d'examinar da rudien la problematica giuridica che sedat dall'iniziativa per ina midada dall'elecziun dalla cumissiun da gestiun. Las proximas elecziuns communalas succedan tenor il sistem vertent. Suenten ina activitad da biars onns seretila la gronda part dil cussegl da vischnaunca per la fin dalla perioda d'uffeci. Per quei vegn ei appellau da procurar ad uras per buns candidats e candidatas, per che la vischnaunca disponi era el futur da capavlas personalitads per ils differents uffecis communalas. La cumissiun preparatoria sut il presidi da Robert Cajacob vegn a coordinar activamein las nominaziuns da candidatas e candidats. Il fatg che 2/3 dils commembers dil cussegl da vischnaunca ei da remplazzar pretenda gronda lavur, sch'ins vul prevegnir ch'il sistem parlamentar, instradaus cun la revisiun totala dalla constituiun communalas fetschi naufragi.

Plinavon sa il president rapportar che la casa da scola Disla seigi vendida. Ina cumissiun speciala cun ils commembers Edgar Durschei, Christine Bischof, Helena Lozza, Flavio Murer e Reto Schnoz, sondescha las pusseivladads d'optimar il diever dallas localitads dall'anteriura casa da scola a Segnas. Las preparativas dalla societad per il project d'ennevar dallas pendicularas ein s'entardadas, aschia che la votaziun per l'adattaziun dalla planisaziun locala sa succeder sil pli baul igl atun 2013. Perencunter fan las preparativas per l'Ovra Russein buns progress, aschia ch'ei duess esser pusseivel d'entscheiver l'entschatta avrel 2013 cun la realisaziun da quei impurtont project. Ellas proximas jamnas vegnan ils indrezs exteriurs (la piazza da ballalpei e da glatsch) dil Center da sport e cultura sanai e renovai tenor il project approbaus dil pievel. Cuosts supplementars vegn ei a dar per la distribuziun dall'energia da scaldar enteifer il baghetg. Sin quei sector eis ei semussau munconzas tecnicas che ston vegnir meglieradas ed adattadas alla situaziun nova.

Il proxim temps vegnan las autoritads a sefatschentar cun il preventiv pigl onn 2013, plinavon cun ina revisiun dalla lescha da scola ed il regulativ davart il survestch dentari, la taxa directiva per habitaziuns secundaras e la damonda davart l'exploraziun dad aur.

Actualmein ei la suprastanza communalas lundervi da preparar il reglament per la direcziun communalas cun in diagram da funcziun. Il reglament duei entrar en vigur cun igl emprend da schaner 2013. Cun quei reglament vul ins crear ina nova organisaziun cun dapli efficienza. La direcziun vegn era ad haver consequenzas per la repartiziun dils departaments. Ins vul empruar da crear departaments pli cumpacts.

Prevedentamein vegn la Regenza ad approbar ils 4 da settember 2012 la revisiun parziala dalla planisaziun locala. Dall'approbaziun vegn l'enonaziun en la zona speciala Disentiserhof exclausa. Per buca retardar la revisiun parziala ein ins muort las protestas inoltradas da treis proprietaris da condomini enviars l'enonaziun Disentiserhof, secunvegnius da separar quella part dil project da revisiun.

En connex cun ils numerus projects per habitaziuns secundaras ei vegniu inoltrau sis protestas davart l'instituziun Helvetia Nostra. La suprastanza communal ei intenziunada da lubir ils projects da baghegiar, aschinavon che quels corrispundan allas prescripziuns da baghegiar.

Il project da meglieraziun sespleiga tenor program. Mardis proxim, ils 28 d'uost s'entaupa la cumissiun per fixar definitivamein il perimenter cumpigliau.

Plinavon menziunescha el la radunonza dalla SAB, la cuminonza da lavur per las muntognas, che ha liug ils 30 d'uost a Mustér. Specialmein menziunescha el ils merets da cusseglier dils stans dr. Theo Maissen che ha presidiau durant 15 onns cun bien success quell'impurtont'instituziun per la populaziun da muntogna.

President communal

La presidenta dil cussegl da vischnaunca ha tschentau suandonta damonda en connex cun la Sennaria Surselva.

Damonda:

„La vischnaunca da Mustér ei stada dall'entschatta enneu activa ed ei segidada tenor basegns. Ussa interessass ei mei co la sennaria funcziunescha? Ei la vischnaunca era involvada en il menaschi? Ei la fiera da caschiel da muntogna en ina crisa? Tgei savess la vischnaunca aunc far per promover ils products da caschiel indigens? Tenor miu meini ei era la reclama al pei dil Lucmagn memia pintga.“

Risposta dalla suprastanza communal

„La vischnaunca ha promoviu e susteniu la realisaziun dil Center sursilvan d'agricultura da tutta forza e cun perschasiun. Ella ha era contribuui in agid finanziel alla realisaziun dil Center sursilvan d'agricultura, quei tenor las prescripziuns cantunalas e federalas. Tut en tut munta il sustegn communal a frs. 160'444.--. Il Center sursilvan d'agricultura ei ina ovra da model sil sector digl agro-turissem tenor la nova lescha agricola. Quella ovra gida era a francar Mustér sco center regional.“

La sennaria ei ina societad acziunara cun in capital d'acziun dad 1.3 milliuns francs. La vischnaunca ei participada cun ina mudesta summa da frs. 25'000.--. La societad lavura tenor criteris economics e la vischnaunca ha negin dretg e negina pusseivladad d'intervegnir en sia activitad. Ella sustegn denton l'interpresa tenor meglier saver e puder.

Tenor las informaziuns obtenidas funcziunescha il menaschi bein ed ils responsabels s'engaschan cun grond anim per il beinreussir dalla sennaria. La vendita dil caschiel caschuna certas difficultads, era sch'il caschiel da muntogna gauda ina excellenta reputaziun. Quellas difficultads han denton tuttas cascharias. La fiera ei apparentamein saziada. Leutier vegn la situaziun economica disfavoreivla e la fermezia dil franc svizzer. Aschia ei igl export strusch pli pusseivels.

Tier mintga caschun fagein nus attents sin il bien product, che vegn producius a Mustér. Aschia havein nus p. ex. regalau a mintga hosp official dil giubileum 100 onns Viafier retica Cuera – Mustér in magnuc. Quella acziun ha anflau ina buna accoglientscha ed ina gronda resonanza.

La suprastanza communal ei pertscharta che l'informaziun (cumparsa e reclama) e la signalisaziun dil Center sursilvan d'agricultura e dalla sennaria a Salaplauna ei aunc buca ideala per carmalar ils hosps. Quella sto vegnir migliurada.

Ella vegn a sefatschentar cun quella tematica en connex cun l'erecziun d'ina piazza da fermada pil bus a Salaplauna e d'ina via da spassegiar agl ur dil stradun cantunal viers Fontanivas.

Resumau constatein nus che la vischnaunca beneventa e promova il Center sursilvan d'agricultura (inclusiv la sennaria) el rom da sias pusseivladads. Ella spera che l'ovra da piunier hagi era egl avegnir in bien success."

Gerau Iso Mazzetta

Damonda

Avon entgin temps ha cusseglier *Giusep Columberg* tschentau ina damonda en connex cul project davart l'embellaziun dil vitg?

Risposta dalla suprastanza communal

La suprastanza communal ha schau suttametter differentas propostas ed offertas. Quellas sediferenzieschan fetg ina da l'otra ed igl ei grev d'anflar in numnader e concretisar il project. In fatg ch'engreviescha la realisaziun ei la proprietad enteifer il perimeter cumpigliau. Cunzun cun ils proprietaris da terren privat eis ei fetg grev d'anflar ina sligiazion. Ultra da quei ei ina sligiazion cun la parcella 736 amiez il vitg pil mument bloccada cumpleinamein entras ina decisiun dalla dertgira. Il project per l'embellaziun ei denton buca cavigliaus en truchet.

Cumpletaziun tiel protocol

Muort ina malprecauzion ei la damonda da cusseglier Pirmin Lozza ida en emblidanza. Perquei ha la suprastanza communal rispundiu sia damonda posterieuramein a scret. Damonda e risposta vegnan menziunadas en quest protocol.

Damonda

Cusseglier Pirmin Lozza ha ils 21 da zercladur 2010 giu inoltrau ina interpellaziun cun pliras damondas pertuccont la zona per indigens a Caschuarz. El Fegl uffical dalla Surselva dils 20 da fenadur 2012 ei vegniu publicau ch'ei hagi liug l'exposiziun publica dil plan da quartier Caschuarz II.

„- Ha ei dau protestas enteifer ils 30 dis encunter il plan da quartier?

- Vegnan quellas parcelas dadas giu el dretg da baghegiar, ni vegnan quellas parcelas dalla zona per indigens a Caschuarz vendidas?
- Priu il cass che quellas parcelas vegnessen vendidas, sco ha la suprastanza communal l'intenziun d'informar pusseivels interessents?
- Nua san pusseivels interessents s'annunziar e s'informar en caussa?"

Risposta dalla suprastanza communal

„Enteifer ils 30 dis ha ei dau ina suletta protesta. Quella pertucca la rumida da neiv dalla nova via da quartier, ch'ei da pintga muntada e sa vegnir reglada.

Las quater parcelas vegnan vendidas, damai che l'interessenza per in dretg da baghegiar era buca avon maun. Duas parcelas ein segiradas cun ina brev agl uffeci da baghegiar. Per las duas ulteriuras parcelas dat ei dus interessents, ch'ei denton aunc buca sedecidi. La vischnaunca fixescha in termin da decider per silsuenter saver scriver ora las parcelas (p.ex. el FUS).

En connex cun l'entira procedura han tuts interessai saviu s'annunziar sin pliras publicaziuns el FUS. Igl uffeci da baghegiar ha menau ina gliesta d'interessenza cun risguardar ils termins d'annunzia.

In dils interessents vegn ad inoltrar la damonda da baghegiar aunc el decuors da quest atun. Eventuals interessents san s'annunziar tier gl'uffeci da baghegiar."

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

La proxima seduta dil cussegl ei previda per venderdis, ils 9 da november 2012. Ils proxims dis vegn la presidenta a far ina retschercha da termins per fixar in termin per l'excursiun dil cussegl da vischnaunca.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Disentis/Mustér, ils 15 da settember 2012

H:\DATEN uffeci da baghegiar\Cussegl da vischnaunca\cussegl da vischnaunca 2009-2012\Protocols\Cus0012_29.docx